
СЕКЦІЯ 18

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
У ВІЙСЬКОВОМУ СЕРЕДОВІЩІ**

Керівник секції: к.психол.н. доцент В.Д. Кислий
Секретар секції: к.психол.н. доцент Ю.М. Широбоков

16.04.2008 р.: 14.30 – 17.30

**ПЕРЕВАГИ НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ЗА ПРОГРАМОЮ
“INTEL НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО”**

В.Г. Божко

Програма “Intel Навчання для майбутнього» – міжнародна благодійна програма, одна з семи глобальних освітніх ініціатив корпорації Intel. З лютого 2004 року успішно впроваджується в системі післядипломної освіти. Основною метою програми є формування у вчителів навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні різних навчальних предметів учнів різних вікових категорій за допомогою інноваційних педагогічних технологій, якими передбачається самостійна дослідницька діяльність учнів, використання методу проєктів тощо.

У процесі навчання за іншими програмами перепідготовки вчителі одержують лише знання з галузі самих інформаційно-комунікаційних технологій, навички роботи з комп’ютером, і лише пізніше самі вирішують, як можна використовувати набуті знання та вміння. Навчаючись же за програмою “Intel Навчання для майбутнього” вчителі опановують комплексно інноваційними педагогічними та інформаційно-комунікаційними технологіями, тобто одразу навчаються, як використовувати ці технології у шкільному кабінеті, включати їх до загального педагогічного процесу. Це є принциповою відмінністю між програмою «Intel Навчання для майбутнього» та іншими програмами перепідготовки вчителів.

**ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ І МЕХАНІЗМИ КОРЕКЦІЇ РІВНІВ
ТРИВОЖНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
У НАПРУЖЕНИХ СИТУАЦІЯХ**

В.В. Бекетов

Ключову роль в ефективному самоуправлінні психічними станами грає усвідомлення військовослужбовцем своїх життєвих цілей і співвідношення з ними конкретних цінностей і життєвих ситуацій. Потрапляючи у скрутну ситуацію, військовослужбовець співвідносить її з головними

життєвими цінностями, і це допомагає йому нормалізувати свій стан.

Будь-яку ситуацію слід розглядати як складно організований суб'єктивний образ об'єктивної дійсності. Подібне розуміння ситуації передбачає можливість її репрезентації на самих різних рівнях психічного відображення, діяльності і поведінки суб'єкта, в самих різних формах прояву психічного. Можна говорити про презентацію ситуації (точніше, образу) в будь-якій із зовнішніх психічних функцій. Саме така презентація і репрезентація ситуації в прояві психічних функцій і є одним з основних механізмів виникнення психічних станів військовослужбовців. Надалі відбуваються кореляційні об'єднання дії різних підсистем організму, перетворення одних функцій під впливом зміни інших. Ці кореляції виключають можливість локальної зміни одних функцій під зовнішньою дією або дією супутніх зрушень в інших функціях. Дані кореляції змінюють весь організм, ця зміна виражається в цілості психічного стану, який виявляється у вигляді синдрому (сукупності проявів психічного). Такий механізм полягає в тому, що середовище виступає як найважливіший визначник доцільності зв'язків між різними підсистемами, органами і функціями організму, тобто і в цьому випадку йдеться про обумовленість станів певними ситуаціями. Зміна середовища, зміна ситуацій приводить до зміни психічного стану, його зникнення, перетворення в новий стан.

ВИМОГИ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ ДО КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

к.іст.н В.А. Бурбига, Т.В. Дніпровська

Із 1998 по 2008 рік в Україні у рамках Болонського процесу відбулося багато різнорівневих зустрічей, робочих нарад, конференцій на яких було сформульовано шість ключових принципів цього процесу. Одним з таких принципів пропонувалось ввести кредитно-модульну систему організації навчального процесу. За основу прийнята ECTS, як нагромаджувальна система, здатна працювати в рамках концепції “навчання впродовж усього життя”. Система перезарахування кредитів при наявності відповідних договорів дозволить українським студентам навчатись у провідних вищих навчальних закладах Європи. Кредитно-модульна система організації навчального процесу – це модель організації навчального процесу, яка базується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (кредитів). Система не передбачає обов'язкового семестрового екзамену для всіх студентів. В доповіді зазначається, що введення загально-європейської системи гарантії якості освіти, кредитної системи накопичення, легко доступних кваліфікацій тощо, сприятиме підвищенню інтересу європейських та інших громадян до вищої освіти.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ ІМІДЖУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Т.Д. Глушкова

Соціально-психологічний образ є складовою частиною іміджу Збройних Сил України, що відображає морально-психологічний стан, характер службових взаємин, поведінку та вчинки військовослужбовців, на основі яких вивчається його вплив на суспільну думку. Соціологічним дослідженням встановлено, що формуванню позитивного соціально-психологічного образу збройних сил сприяє створення життєвої перспективи для кожного члена професійного військового колективу. У результаті цього процесу встановлюється особистісний зміст діяльності військовослужбовця і мотиви цієї діяльності. Результати соціологічних опитувань серед військовослужбовців свідчать, що в переліку мотивів немає лідуючої сталості. Це явище є "дрейфом" мотивів, що за різних чинників відбувається зміни абсолютної і відносної значимості окремих мотивів. Вони міняються в міру зміни соціально-економічного положення військовослужбовців. У дослідженні найменшу "психологічну відстань" має мотив "Грошове забезпечення". Він має найбільшу силу притягання, і його задоволення для військовослужбовців є нагальною потребою.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПЕДАГОГІЧНОГО КЕРІВНИЦТВА ПРОФЕСІЙНИМ САМОВДОСКОНАЛЕННЯМ КУРСАНТІВ

к. іст. н. Е.П. Дуб

Спираючись на дані психолого – педагогічної науки і на практичний досвід керівництва професійним вдосконаленням різних категорій молоді, в тому числі і армійської, можна виділити такі основні напрями цієї роботи з курсантами вищих військових навчальних закладів: пропаганда і популяризація в курсантському середовищі позитивного досвіду і досягнень в області самовдосконалення особистості; формування в колективі курсантів громадської думки про важливість і необхідність професійної самоосвіти і професійного самовиховання; роз'яснення майбутнім офіцерам сутності і змісту процесу самовдосконалення і особливості його здійснення у вищому військовому навчальному закладі; озброєння курсантів методикою реалізації основних цілей і завдань їхньої самоосвітньої і самовиховної роботи; надання майбутнім офіцерам конкретної допомоги в організації і здійсненні самостійної роботи над собою; організація контролю за ходом і результатами роботи курсантів над собою, своєчасне оцінювання і коригування їх діяльності; створення курсантам необхідних умов для заняття власним професійним самовдосконаленням. Знання і реалізація посадовими особами вищого військового навчального закладу цих напрямків в значній мірі

сприятиме майбутнім офіцерам грамотно і оптимально будувати свою роботу щодо власного професійного самовдосконалення.

ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВНЗ

к.психол.н. О.М. Керницький, В.О. Кононов

На сучасному етапі розвитку світової цивілізації, інформатизація різних сторін громадського життя, виробничої діяльності, професійного навчання, забезпечує різке збільшення практичної віддачі від діяльності кожного фахівця. Особливої актуальності ця проблема набуває у зв'язку з державною політикою України в оборонній сфері з врахуванням стратегічного курсу на інтеграцію до ЄС та НАТО. На сучасному етапі доцільно розглядати наступні завдання розвитку комп'ютерних технологій у ВНЗ: побудова нового інформаційного простору у ВНЗ; структурування, узагальнення й зберігання знань провідних фахівців-експертів про пріоритети навчання й способи досягнення дидактичних цілей; економія соціального часу; уніфікація методичних підходів, досягнення наступності та послідовності. В доповіді зазначається, що впровадження в навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій відкриває нові можливості для подальшої диференціації загального та професійного навчання, всебічної активізації творчих, пошукових, комунікативних форм навчання курсантів та студентів.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

к.психол.н. В.Д. Кислий, к.психол.н. Ю.М. Широбоков

Аналіз психологічної літератури, практика діяльності курсантів в умовах навчально-виховної діяльності дозволили припустити, що ефективність сумісної їх діяльності, у значній мірі визначається стилем їх взаємодії. Різноманітні сполучення стилів взаємодії курсантів при сумісному виконанні навчально-бойових завдань забезпечували різні рівні ефективності діяльності.

За результатами дослідження встановлено: стиль взаємодії удає з себе динамічну систему використання засобів та способів спілкування та діяльності; за ступенем адекватності засобів та способів, стилі взаємодії доцільно поділяти на: гнучкий (Г), перехідний (П) та ригідний (Р) або жорсткий; найбільш переважними сполученнями стилів взаємодії, з точки зору взаємоприйнятності та ефективності сумісної діяльності, виявляються: Г-Г; Г-Р; Г-П. Сполучення стилів: Р-Р; Р-П; виявляються небажаними; на відміну від діад Р-Р, діади зі сполученням стилів: Г-Г; Г-П; працювали, в умовах навчально-виховної діяльності, без аварій та порушень; найбільш успішну діяльність показали діади з сполученням стилів Г-Р та Р-Г, найменшу – діади з сполученням стилів Г-Г.

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Н.М. Мельник

Необхідність методологічного відокремлення біологічного від соціального при аналізі агресивності людини пояснюється наступними причинами: 1) віддаючи належне біологічним чинникам, більшість фахівців підкреслюють провідну роль соціальних і культурних причин у формуванні агресивності; 2) підтверджуючи наявність у чоловіків і жінок суттєвих відмінностей в проявах агресивності, психологія не може пояснити дані реалії, ґрунтуючись тільки на біологічній різниці статі. Набагато більший потенціал для дослідження агресивності у військовослужбовців має „соціальна стать”, або гендер. Феномен гендеру включає складну систему інтерпретацій – це конструкція концептуальна і заснована на досвіді, індивідуальна і суспільна, крос-культурна і специфічно культурна, фізична і духовна, а також політична, тобто вона є віддзеркаленням життя в світі, що створив людей не просто організмами, а завжди жінкою або чоловіком. Таким чином, гендерний підхід дозволив, не обмежуючись традиційними уявленнями про гормональні відмінності і різне біологічне призначення, побачити витоки відмінностей в агресивності особистості між чоловіками і жінками в специфіці їх соціалізації і прийнятті на себе певних гендерних ролей.

СТРУКТУРА ЗАГАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВВНЗ ДО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНИМ УДОСКОНАЛЕННЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.

к.н.ф.в. А.Г. Піддубник, к.н.ф.в. А.І. Маракушин В.М. Кирпенко

В структурі загальної готовності випускників ВВНЗ до управління фізичним удосконаленням військовослужбовців поряд з методичною підготовленістю до проведення занять з фізичної підготовки вагоме місце повинна займати і їх здатність забезпечити організацію процесу спортивно-масової роботи у підрозділі не тільки для вирішення завдань бойової підготовки, а і формування у військовослужбовців основ теоретичних знань, практичних і методичних здібностей (умінь і навичок) з фізичного і спортивного виховання, фізичної реабілітації, масового спорту як компонентів їх повноцінної, гармонійної та безпечної життєдіяльності.

РЕГУЛЮВАННЯ СТАНІВ ПСИХІЧНОГО НАПРУЖЕННЯ КУРСАНТІВ-ЛЬОТЧИКІВ У ПЕРІОД НАЗЕМНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ПОЛЬОТІВ

к.психол.н Д.П. Приходько

Кореляційний аналіз підтвердив залежність психічного напруження від таких його структурних компонентів, як емоційний, мотиваційний, інтелектуа-

льний і активаційний. Одержані дані дозволяють нам стверджувати, що рівень психічного напруження у курсантів можна прогнозувати, а також впливати на його розвиток у процесі наземної підготовки. Вплив на формування оптимального рівня психічного напруження здійснювався шляхом організації спеціальних занять, на яких моделювалися типові стресогенні ситуації та застосувалися методи емоційної саморегуляції, формування оптимального рівня мотивації і підвищення якості вмінь та навичок діяльності в стресогенних умовах. Основними напрямками рекомендованої нами методики є раціоналізація умов підготовки й проведення польотів шляхом розробки оптимальних алгоритмів дій пілота від простих завдань до складних, розробка оптимального режиму польотного завдання з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей курсантів. Розроблений алгоритм самостійної роботи курсантів з формування прийомів довільної саморегуляції, який здійснюється в чотири етапи протягом кожного дня. Запропонована комплексна методика дозволяє визначити, що: якість професійної підготовки курсантів до польотів у значній мірі залежить від рівня психічного напруження; забезпечення оптимального рівня психічного напруження у курсантів можливе на підставі комплексного впливу певних психолого-педагогічних заходів, що забезпечують моделювання стресогенних ситуацій та формування вмінь самоконтролю і саморегуляції; особливі умови наземної підготовки накладають основну відповідальність на керівника (командира) за проведення заходів, спрямованих на забезпечення оптимального рівня психічного напруження курсантів у період навчання.

ВИМОГИ ДО ОБҐРУНТУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ ЦА

к.т.н. М.І Рубець, Г.А. Пухальська

Соціально-економічна ситуація, що склалась, якісно по-новому ставить питання підготовки льотних кадрів цивільної авіації України, вимагає наукового переосмислення проблеми формування комунікативної компетентності пілота - командира екіпажа сучасного багатомісного літака. Найбільших труднощів командири екіпажів зазнають при зіткненні з проблемами педагогічними та соціально-психологічними, коли вирішуються питання професійної підготовки, регулювання взаємовідносин в екіпажі, ефективного впливу на підлеглих як на формальному й неформальному рівнях, налагодження продуктивних контактів. Одним з ефективних методів навчання курсантів вважається метод інциденту, який дає можливість курсанту виробити кілька стандартних стратегій поведінки, що допоможуть йому в найбільш напружених видах діяльності діяти конструктивно, з мінімальною емоційно-вольовою напруженістю. В доповіді визначаються вимоги до обґрунтування навчальних завдань при формуванні комунікативної компетентності у майбутніх пілотів, засоби, прийоми і способи вирішення проблеми.

НАУКОВІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

к. військ.н. І.О. Романенко

Глобальна інформатизація, що відбувається у сучасному світовому суспільстві, зумовлює суттєві зміни форм освітнього процесу в усьому світі.

Перехід української армії на контрактну основу піднімає на новий рівень роль професійної та безперервної освіти військових фахівців без відриву від професійної (військової) діяльності та сприяє розвитку дистанційних форм навчання. Реалізація в Україні масштабної Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки потребує системного підходу, в рамках якого потрібно розглядати й засади створення системи дистанційного навчання Збройних Сил України.

Впровадження дистанційного навчання у Збройних Силах України повинно ґрунтуватися на дидактичних, методологічних та організаційних засадах.

Відповідно до методів системного аналізу та багатокритеріального синтезу, процес управління складною системою складається з п'ятих підпроцесів: планування, організація, контроль, облік, аналіз і прийняття управлінських рішень, результати функціональної декомпозиції яких використовуються в Харківському університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба при створенні спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища для дистанційного навчання.

ПСИХОДІАГНОСТИКА СУЇЦИДАЛЬНОГО РИЗИКУ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Л.В. Савченко

Використання методу опитування про наявність суїцидальних думок, різноманітних шкал суїцидальних тенденцій, звітних статистичних матеріалів про їх скоєння дає можливість для побудови прогностичної моделі суїцидальних явищ в армійському середовищі. Оцінка ступеня суїцидального ризику являє собою активний процес, під час якого беруться до уваги: суїцидальні наміри та їх летальність; динаміку та мотивацію до самогубства; наявність суїцидального плану; суїцидальної поведінки; здатність людини долати життєві труднощі. Багато чого з цих факторів можливо одержати під час загального психіатричного обстеження й оцінки психічного стану. Отже, діагностику суїцидального ризику можливо провести вживши таких заходів: підготуватися до проведення бесіди (інтерв'ю), проаналізувати прогностичну модель суїцидальної поведінки; оцінити фактори ризику й попереджувальні ознаки самогубства; провести опитування про наявність суїцидальних думок. Оцінювання ймовірності здійснення суїцидальної

спроби здійснюється методом спостереження та тестування.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСОБИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ - ЕЛЕКТРОМЕХАНІКІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

к.пед.н. І.В. Синельник, І.В. Таможська, М.М. Момот

Реалізація соціального замовлення суспільства на підготовку фахівців нового типу вимагає застосування сучасних засобів управління навчальною діяльністю студентів, у тому числі, творчих завдань.

Аналіз літературних джерел дозволив дійти висновку, що педагогічне управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів – цілеспрямована діяльність викладача, що реалізує основні функції шляхом створення освітнього середовища та використання відповідних дидактичних засобів.

Процес навчання майбутніх техніків-механіків та техніків-електромеханіків української мови та літератури розглядається з позицій кібернетичного підходу, тобто як управління навчальною діяльністю студентів. На основі аналізу підходів до формування творчого рівня навчальної діяльності студентів та творчих завдань як засобів управління навчальною діяльністю студентів, розроблено систему навчання для забезпечення формування якостей, необхідних для здійснення навчальної діяльності на творчому рівні.

Використання творчих завдань істотно впливає на зміну показників навчальної діяльності тільки на рівні репродуктивних видів діяльності. Для значного підвищення ефективності управління навчальною діяльністю і переходу до самоуправління необхідно застосовувати творчі завдання в цілісному процесі управління навчальною діяльністю студентів.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПИТАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

к.ю.н. В.М. Токарєв

У статті на основі теоретичного аналізу дані характеристики найважливіших рис, структура, статус та порядок формування місцевого самоврядування в Україні. Робота присвячена дослідженню загальнотеоретичних та історичних питань конституційного процесу. У зв'язку з цим аналізуються основні положення Магдебурзького права та „Європейської хартії про місцеве самоврядування”.

Розглядаються основні принципи побудови та діяльності місцевого самоврядування. Пропонується модель організації місцевого самоврядування на різних рівнях, а також принципи взаємовідносин органів державної влади та місцевого самоврядування. Сформульовані пропозиції,

спрямовані на удосконаленні чинного законодавства України про місцеве самоврядування.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

к.ю.н. В.М. Токарєв

Проблема місцевого самоврядування є складовою загальної проблеми організації управління суспільством. Розвиток місцевого самоврядування в Україні проходив декілька етапів. територіальна сусідська община давніх слов'ян – перша історична форма. Розвинений самоврядний лад мала Київська Русь. змістовним в історії українського самоврядування є період, коли воно розвивалося на основі Магдебурзького права. У період з другої половини ХУІ до середини ХУІІІ століття в Україні існували військово-адміністративне самоврядування і полково-сотенний устрій.

Цікава сторінка в історії самоврядування була, коли українські землі ввійшли до складу різних держав. У доповіді проблеми становлення і розвитку місцевого самоврядування розглянуті у кількох аспектах: політичному, господарському, організаційному, правовому та ін. Був проведений аналіз самих різноманітних форм суспільного самоврядування. Обґрунтовано основні напрямки оптимізації моделі сучасного місцевого самоврядування в Україні.

ЗМІСТ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИРІВ МЕХАНІЗОВАНИХ ВІДДІЛЕНЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

В.П. Фатенко

Сутність управлінської діяльності. Складові управлінської діяльності командира механізованого відділення та управлінські функції, які реалізуються в її рамках. Умови протікання управлінської діяльності командира механізованого відділення. Зміст та психологічні особливості реалізації командиром механізованого відділення основних управлінських функцій. Психологічні проблеми та психологічні труднощі управлінської діяльності командира механізованого відділення: як фахівця з стрілецьких спеціальностей та спеціальностей бойових машин і бронетранспортерів: по керівництву підлеглими військовослужбовцями: по управлінню процесами, що протікають у підрозділі. Психологічні особливості управління механізованим відділенням в умовах виконання навчальних та навчально-бойових завдань. Вимоги управлінської діяльності командира механізованого відділення до професійно важливих якостей військовослужбовців.

17.04.2008 р.: 10.00 – 13.00

ВИМОГИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВІЙСЬКОВОГО ВНЗ

к.пед.н. І.М. Шалімова, Т.О. Керницька

Державна політика нині орієнтована на приведення параметрів військової освіти у відповідність з реаліями військової організації держави, на адаптацію підготовки військових кадрів з врахуванням стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС та НАТО. У сучасних умовах армійської єдиноначальності суб'єкт-об'єктні відносини все частіше переходять у суб'єкт-суб'єктні, які припускають взаємну активність і взаємодію всіх військовослужбовців. У цьому випадку особовий склад не тільки розуміє, але й приймає накази, внаслідок чого підсилюється його відповідальність.

Льотчики-інструктори із внутрішнім локусом контролю більше впевнені в собі, урівноважені, наполегливі в досягненні мети, схильні до самоаналізу, тобто проявляють ознаки суб'єктної поведінки. До психологічних умов формування льотної виучки курсантів належать особистісний приклад, уміння нав'ювати курсантів на успіх, дотримання педагогічного такту щодо курсантів та уміння підтримувати партнерські взаємини. Гуманізм льотчика-інструктора повинен проявлятися в здатності реалізувати неруйнівні способи взаємодії, впливу та розвитку.

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Т.Е. Швець

Загально визнано, що активну життєву позицію молодій людині легше сформувати через діяльнісний компонент громадянської компетентності, коли вона бере участь у моделюванні політичних явищ, долучається до соціальних дій, практично засвоює навички ведення дискусій та відстоювання власної позиції. Реалізація діяльнісного компонента здійснюється перш за все через інтерактивне навчання, організацію цілеспрямованої активної пізнавальної діяльності учня. Потрібно створювати умови для того, щоб дитина сформувала власну позицію. Мається на увазі не тільки шкільна, а й позашкільна діяльність. Найбільш ефективними педагогічними технологіями громадянського виховання можна навести такі: дебати, диспути, конкурси, імітаційні ігри, зустрічі з представниками влади, громадських орга-

нізації, журналістами, громадянські акції, соціальні проекти тощо.

Важливе місце також займає більш ширше запровадження демократичних форм організації шкільного життя, яке стосується не лише учнівського самоврядування, а й демократизації стилю керівництва, встановлення партнерських взаємовідносин між учнями та вчителями, співпраця з місцевою владою, громадськими організаціями, засобами масової інформації. Цілком виправдовують себе ділові ігри, в яких старшокласники виконують ролі організаторів, розпорядників, керівників.

Таким чином, сучасні педагогічні форми, як українські, так й європейські, забезпечують підготовку учнівської молоді до життя у демократичній державі, сприяють формуванню в учнів базових громадянських компетентностей, їхньому активному залученню в соціальне життя.

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У НАПРУЖЕНИХ СИТУАЦІЯХ

к.психол.н. Ю.М. Ширококов, к.психол.н., В.Д. Кислий

Проведений аналіз досліджень дозволяє виділити три якісно різних види спілкування, характерних для діяльності військовослужбовців в особливих умовах, це: консолідуюче та дезорганізуюче спілкування і збереження нейтралітету. Консолідуюче спілкування – це взаємодія, яка характеризується досягненням та збереженням психологічного контакту з партнером через досягнення взаємної пристосованості та задоволеності шляхом гнучкої корекції цілей, вмінь, станів, способів впливу у відповідності до зміни обстановки. Під збереженням нейтралітету він розуміє неповноцінне спілкування, яке проявляється у відсутності ділових контактів та характеризується безмістовністю. Дезорганізуюче спілкування – це взаємодія, для якої характерні психологічна стресогенність та конфліктність, жорстко заданий рольовий характер та специфіка засобів зв'язку та способів впливу.

Таким чином, з цих видів спілкування для особливих умов діяльності найбільш оптимальним є консолідуюче, однак відсутні дані щодо впливу цього виду спілкування на ефективність діяльності, не розкриті можливості його формування та удосконалення.

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВІДБІР КАНДИДАТІВ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МОТОРИЗОВАНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН МІЛІЦІЇ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ.

А.М. Желаго

Виконання службово-бойових завдань (СБЗ), покладених на внутрішні

війська (ВВ) відбувається в особливих та екстремальних умовах. Для виконання одного з найбільших за обсягами СБЗ – участі в охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю – використовуються спеціальні моторизовані військові частини міліції (СМВЧМ). Це завдання є особливим за своїм характером, а отже, вимагає наявності у військовослужбовця специфічного комплексу індивідуально-психологічних професійно важливих якостей. Досліджувана нами проблема професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом включає в себе: розроблення професіограми діяльності; психограми спеціальності; визначення “блоку” методик – “батареї тестів” для психологічного відбору. Отримання та активне використання результатів досліджень в умовах переходу від змішаного способу комплектування військ до призову на військову службу за контрактом реально дозволить підвищити показники службово-бойової діяльності підрозділів (частин, з’єднань) СМВЧМ.

НЕГАТИВНІ ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ, ЯКІ НЕ СПРИЯЮТЬ ЯКІСНОМУ ВИКОНАННЮ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇХ ВРАХУВАННЯ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ ВІДБОРІ КАНДИДАТІВ НА КЕРІВНІ ПОСАДИ

к.психол.н. І.І. Лінатов

За результатами теоретичного та емпіричного дослідження встановлені особистісні чинники, які не сприяють успішній керівній діяльності. До них відносяться: мотиви обрання нової посади – реалізація корисливої мети, одержання нетрудових прибутків; низький рівень інтелектуального розвитку – інтелектуальна недостатність та інші; риси характеру – жорстокість, брутальність, легкодухість, нестриманість, злопам’ятство; емоційно-вольові властивості – недисциплінованість, безвідповідальність, агресивність, імпульсивність, невірноваженість; особистісно-моральні якості: боягузтво, замкнутість, байдужість, негативізм, вразливість, безініціативність, нерішучість; наявність ознак психологічної дезадаптації – прояви психічного інфантилізму, схильність до невротичного реагування в стресових ситуаціях, прояви нервово-емоційної чи вегетативної нестійкості. Вищевикладені негативні чинники необхідно враховувати при призначенні на керівні посади в системі внутрішніх військ МВС України.

ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ КОМАНДИРІВ ПІДРОЗДІЛІВ З КОНВОЮВАННЯ ТА ЕКСТРАДИЦІЇ І НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЇХНЬОГО РІВНЯ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І.Й. Лінатов

За результатами теоретичного та емпіричного дослідження встановлено, що до професійно важливих якостей командирів підрозділів з конвоювання та екстрадиції відносяться: загальні – професійна спостережливість; здатність до комунікативної взаємодії з соціальним оточенням; наявність розвиненої професійної пам'яті; розвиненість навичок інтелектуальної діяльності при відборі та селекції службової інформації, обґрунтованість управлінських рішень; емоційна та психофізична стійкість до дій в екстремальних умовах; здатність до саморегуляції та самоконтролю; визначені вольові якості; специфічні – здатність до дій в умовах дефіциту часу, розвинені якості уваги; уміння оцінювати суперечливу інформацію, здатність знаходити доцільну форму спілкування; здатність брати на себе відповідальність, критично аналізувати ситуацію; самовладання в екстремальних ситуаціях. Також визначено, що ефективність процесу становлення командира підрозділу до службово-бойової діяльності визначається рівнем сформованості професійно – важливих якостей.

СИСТЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ КУРСАНТАМ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВВНЗ

к.психол.н. В.І. Пасічник

Оптимальне вирішення сучасних проблем військово-педагогічного процесу потребує врахування закономірностей функціонування психіки особистості військовослужбовця, її можливостей, різноманітних соціально-психологічних явищ військового колективу. Саме від настанови курсантів на виконання навчально-виховних завдань, мобілізації їх інтелектуальних, духовних, психічних і фізичних можливостей, зняття тривожності, напруженості в різноманітних ситуаціях суспільного, військового, особистого життя залежить ефективність підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. У зв'язку з цим, реалізація системи психологічної допомоги курсантам на всіх етапах їх навчання у ВВНЗ (вступу до нього і адаптації до незвичних умов навчально-виховного процесу, входження до військового колективу та розв'язання протиріч між очікуваннями і реаліями, переживання кризових та конфліктних ситуацій у міжособистісних відносинах і напруженості особливих умов різноманітних службових видів діяльності та інш.) є тим потенціалом, втілення в життя якого може у значній мірі сприяти вдосконаленню процесу їх професіоналізації.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У КОМАНДИРІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ

М.І. Товма

Науково-теоретичний аналіз робіт психологів, присвячений формуванню професійних якостей у командирів спеціальних підрозділів свідчить, що дана проблема досліджена недостатньо, не у повній мірі представлена соціально-психологічна характеристика вимог до особистості командира та його діяльність в особливих умовах. В більшості наукових досліджень відзначається, що сформовані професійні якості є основою успішного становлення офіцера та робиться висновок про те, що облік і формування професійних якостей у командирів підрозділів складає змістовну основу їх професійної підготовки й сприяє ефективній діяльності в особливих умовах. В процесі професіоналізації доцільно зі всього масиву особистісних якостей командирів підрозділів виділити найбільш значимі, які адекватні особливим умовам діяльності, та приділяти особливу увагу їх формуванню.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

І.Д. Давидченко

Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах базується на законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Державних стандартах освіти, галузевих стандартах вищої освіти, інших актах законодавства України з питань вищої освіти. Навчальна програма є нормативним документом, на підставі якого навчальний заклад освіти розробляє робочі навчальні програми з дисципліни з урахуванням спеціалізації, вимог конкретної галузі виробництва, рівня матеріально-технічної бази, комп'ютеризації навчального процесу тощо. Структура навчальної програми: пояснювальна записка, орієнтовний тематичний план, тематичний виклад змісту навчальної дисципліни, курсове проектування (якщо передбачено навчальним планом з даної дисципліни), література, технічні засоби навчання. Робоча навчальна програма дисципліни містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю. Навчальна програма є обов'язковим компонентом навчально-виховного процесу.

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА

А.І. Клеба

Професія – це рід трудової діяльності, який є для людини джерелом існування і потребує певних знань, умінь і навичок, що забезпечуються навчанням у навчальних закладах. А професіонал – це спеціаліст, який має необхідні знання та вміння для реалізації певної діяльності відповідно

до прийнятих норм. Професійна культура спеціаліста – «не мозаїка часткових культур», а процес розвитку цілісної особистісної культури, критеріями сформованості якої є взаємопов'язані між собою світогляд і методологічне мислення, в основі яких лежить «культурне» знання, що розкриває особистість, унаслідок чого саме знання слугує основою професійної культури. Це більш високий рівень професіоналізму, досягнутий через філософське осмислення і саморефлексію професії, це міра і спосіб творчої самореалізації фахівця в різних видах професійної діяльності і спілкуванні, спрямованих на засвоєння, передачу і створення професійних цінностей і нових технологій. Отже, зміст професійної культури викладача вищої школи може розглядатися як інтеграційна якість особистості педагога – професіонала, умова і передумова результативної педагогічної діяльності, складне особистісне новоутворення, що інтегрує рефлексивну культуру, професійну компетентність, педагогічну майстерність, здатність до науково-дослідницької діяльності, спрямованість та професійне самовдосконалення і самореалізацію. Все це зумовлює необхідність подальшої розробки і обґрунтування теоретичних основ побудови функціональної моделі формування професійної культури викладача вищої школи.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

к.пед.н. Л.О. Петриченко

Проблема професійної підготовки вчителя не є новою. Біля джерел розв'язання означеної проблеми стояли К.Д.Ушинський та В.О. Сухомлинський. Нині вдосконалення професійної підготовки вчителя є метою й засобом соціально-економічного та духовного прогресу суспільства. Проблема професійної підготовки майбутнього вчителя, формування його як соціально активної, професійно компетентної особистості досить широко висвітлені у психолого-педагогічних дослідженнях сучасних науковців. Питання психології праці й особистості вчителя висвітлені в дослідженнях Л.Борисової, І.Зязюна, Н.Кузьміної, Л.Мілітіної та інших; теоретичні основи професійної підготовки вчителя обґрунтовуються у фундаментальних дослідженнях В.Гриньової, О.Пехоти, Л.Нечепоренко. Окремі аспекти проблеми досліджували І.Ісаєв (формування педагогічної культури майбутнього педагога); М.Євтух, Л.Мілько (розвиток творчої індивідуальності особистості майбутнього вчителя); С.Каргін, О.Свириденко (розвиток професійно-педагогічної спрямованості у студентів). Готовність до педагогічної діяльності складається з наявності певного рівня сформованості в майбутнього вчителя компонентів, що характеризують цю діяльність, серед яких можна виокремити: мотиваційний, когнітивний, процесуальний, організаційний та морально-вольовий. Підготовку майбутнього вчителя початкової школи

до інноваційної діяльності слід досліджувати, ґрунтуючись на особистісно-діяльнісному та компетентнісному підходах. Із цього приводу В. Слассьонін і Л. Подимова слушно зазначають, що поєднання особистісного й діяльнісного аспектів є виключно важливим, бо саме в такий спосіб досягається необхідна цілісність образу вчителя-новатора. Готовність майбутнього вчителя до інноваційної діяльності слід розглядати крізь призму його професійно-особистісного розвитку й саморозвитку, удосконалення особистісних якостей, притаманних учителю інноваційного типу. Загалом, існує чимала кількість якостей, але ми вважаємо системоутворювальними в інноваційній діяльності вчителя такі: гуманістичну спрямованість, творчість, відповідальність, самостійність, ініціативність.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

к.соціол.н. Ю.А. Калагін

У сучасних умовах трансформації українського суспільства його збройні сили проходять нелегкий шлях реформування і модернізації. Мета військової реформи – створення боєздатного високопрофесійного війська, спроможного вчасно і адекватно реагувати на виклики сучасності. Сьогодні, „на порядку денному – формування виразного гуманітарного вектора оновлення, коли забезпечення належних стандартів життя і служби військовослужбовців перетворюється на потужний фактор, що сприятиме успіху реформ”. Але потужність такого фактору залежатиме від рівня сформованості соціально-професійного потенціалу військовослужбовців (СППВ). Результати багаторічного дослідження дозволили розробити механізм формування СППВ. Природно, що якість СППВ на кожному етапі його військової кар'єри істотно залежить від якості відповідних компонентів цього потенціалу на етапах навчання, самоосвіти, узагальнення професійного досвіду. Висока якість СППВ, є необхідною умовою досягнення мети військової реформи.

ТЕСТУВАННЯ – ОДИН З СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

к.п.н. І.П. Ренко

Реформування національної освіти зумовило кардинальні зміни у системі контролю навчальних досягнень студентів. Визначення рівня навчальних досягнень студентів є особливо важливим з погляду на те, що навчальна діяльність у кінцевому підсумку повинна не тільки просто сприяти формуванню у людині суми знань, умінь та навичок, але й формувати її компетентність як само здатність до оптимальних дій. Важлива

проблема навчання – контроль за якістю знань, умінь і навичок студентів. Позитивне ставлення студентів до процесу навчання, постійний інтерес до результатів своєї праці можливий лише за умови регулярного й об'єктивного контролю з боку викладачів. Під час перевірки та оцінювання навчальних досягнень студентів доцільно використовувати як традиційними методами, так і новими технологіями. Таке поєднання відкриває перед викладачами і студентами широкі можливості. Особливе місце серед методів контролю займає тестування – науково обгрунтована система тестових завдань, валідних за змістом, і різних за складністю. Організація тестового контролю включає три етапи: підготовчий (створення матеріальної бази тестового контролю), операційний (вирішення організаційних питань проведення тестів та виконання тестів студентами), коректувальний (перевірка у різних формах та корекція).

Таким чином тестовий контроль передбачає органічне поєднання контролюючої та навчальної функцій, що значно підвищує самостійність мислення студентів.

ТЕСТУВАННЯ – ОДИН З СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

М.В. Широколава

Реформа сучасної вищої школи висуває підвищені вимоги до нової генерації викладачів. Їх майстерність великою мірою визначає подальший життєвий і професійний шлях тих, кому жити, працювати і творити у нашій країні. Поліпшити якість вищої освіти в значній мірі може рейтингова система оцінки знань. Нова технологія докорінно змінює педагогічні стосунки між студентом і викладачем, сприяє більш якісній підготовці фахівців. На сьогодні вже набутий значний досвід рейтингової системи організації навчання та оцінки його результатів у вищих навчальних закладах України. Навчальний рейтинг – це певна шкала оцінювання, ранг, розряд. В основі рейтингової системи знаходиться накопичення оцінок за певний період навчання – модуль, семестр, рік, увесь курс навчання – у за різнобічну діяльність студента. Сума цих оцінок виступає в ролі кількісного показника якості роботи студента порівняно з успіхами інших студентів. Проте вона відображає не тільки якість знань і вмінь. Це також показник точності у роботі, активності, самостійності, творчості.

Таким чином, рейтингова система оцінювання знань – це комплексний, всебічний показник успішності. Він дає змогу враховувати обсяг, якість засвоєного матеріалу, стимулювати самостійну роботу студента, аналізувати навчальний процес у динаміці.